

ქვეტრი სხეულები

1910 სათავადად სალიტერატურო ჟურნალი № 15

— კვირა, 11 აპრილი, 1910 წ. —

ვლ. ალ.-მესხიშვილი „ფრანგ მთარა“ ის რეაქცია

№ 15

წლიურად 5 მან. ნახ. წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. სახ. კან. იოსებ იმედაშვილთან. ტიფლის, რედ. „Театри да Цховреба“
ბო. Зах. Имедашвили.

რედაქციისგან: ხელისმომწერთა ვთხოვთ ფულის გამოგზავნა დააჩქარონ

11 აპრილი 1910 წ.

იცან თა- „იცან თავი თვისი“-ო, დღინხანია ვი თვისი. წარმოითქვა, მაგრამ ჩვენთვის მიინც „უღდაბნოსა შინა ხმად მღალადღებლისად“ დარჩენილა...

გვიყვარს გარემეს გასამართლება, დამნაშავის სკამზე სხვების დასმა, თითქოს საყვედურისა, გაიციხვა და ცინვისა და მოპირდაპირის ანაურად ჩაგდების ნიქის ჩეტი აღარა შეგვეჩვენია-რა.

ყველა ჩვენი საზოგადო საქმენი რომ ერთმანერთის საყვედურით, დაუდევრობით და მეთაურთა ურთიერთთან ბუზღუნის გამო განიცდიან გასაჭირს—ვერ შეგვეგნია... რომ საზოგადოებრივი უწყსურება—ვერედ წოდებულნი უღსკიპლინობა გვლუბავს, ვერ მივმხდარვართ... ავიღოთ თუნდა თეატრი.

ყველა შეგნებულმა ადამიანმა იცის, რომ თეატრი ერთადერთი იმ დაწესებულებათაგანია, რომელიც მასურებელ-მსმენელს მოურიღებლად და მკაფიოდ ჩასძახის—**იცან თავი თვისიო**, მაგრამ დაჰკვირვებინართ-ვი როგორ დედინაცვლურად ვეპრობიან ქართულს თეტრსა და მის მუშაკთ?!

როცა ქართულ თეატრს აშენებდენ, ყველა დარწმუნებული იყო, ქართული წარმოდგენებისა და დასის მდგომარეობა გაუმჯობესდებოდა, მაგრამ დახეთ ბედს, „მამულიშვილთა“ ერთი ნაწილი საქმეს სხვანაირად უყურებს. როგორც ისმის, **კეჩოძე** მოიჯარადრის მოქიშვეობას უპირდაპირებენ ქართ. დრამ. **საზო-**

გადოების გამგეობას და ქართულ დასს კვირაში ერთის დღის დამთმობით ანუგეშებენ...
აი, სადამდის მიგყავართ თავის-თავის უცნობლობას, საზოგადოებრივ უღისციპლინობას...

ბატონებო, იცანთ თავი თვისი!
ან აშკარად გამოაცხადეთ, რომ ქართული სცენა და ქართული მსახიობი არარად მიგაჩნიათ, ან და **სამშობლო სცენასა** და მის მუშაკთ მიაკუთვნეთ ის მდგომარეობა, რომელიც მრავალ წელთა მიღეაწეობით ღირსეულად აქვთ დამსახურებული...

თავისუფლება

ნაღი, ნარნარას ცისა კამარას
ლტუშულს შთაუწილავს... ჰრთის არე-ღარე;
ღაჭქრის, სისინუნს, ჰჰუნისის, ქვითინუნს
მბლავზი მთივასლი... მუსი მჭიქავსო
ჭარსა სცემს სთიულს, საციეს-საგმთოულს...
ლუგა კანაღლუნს უსერს ლუგა მურდს...
სციღიას სციღარის მთისთქვამს კანდის ზღეს!..

თუნების ღრთიუნსო უთარუნდინს.
სამყაროს წიალს ვაღვუნებ თვასლას;
და სისლით მთრქაულს შავ მწიულს უფესურელში
აჭვარეფ თითიქოს ასულს მთლად განაწვასლას...
ჭართვანსა. ვღემს-მთისიღი
შავი თვალუნი მირს დაეშვიას;

და სპეციალური მკვლევარი
 ცანის-სამოსის ტურთაღად აცვია!
 შლილინი დალალინი მის შრთლის შპერდზე
 ვაჟთრს ბუბუქებს შიშველულიანი;
 ნანანან სასეზე ვარდის შაგონი
 დაწვთ სილამაზით იღუპებინან...
 სიმშენიერის ამოუქვარავს,
 ცრფთისნი მადეზით ჩემმარცხვან
 მიუქსთვია ვრმთის ღვთაიერი
 და შთაუკსავს თვით უჯდავია...
 მიუშლზე შრქვირვალედ ზე-აღმუქილია
 დასამაზიდნად ვაგთ სათაყვანთ;
 აცრფთ, საბუნი, მიუღვარე სეულის —
 რითაც თხოთა არის საწყართ...

ვაგთ დასასწავლად მთავინებულა
 თავისუფლუბა, დასად ქვეულა;
 მგანად... ჰელავს, სთრგუნვასწილავს უღმთლად
 თვით ადამის ბე მშავი, წყვეული...
 თავი იცანი დაანგრა, ადამიანი,
 სისხლსა და ძვლებზე ანავიბი სთაული ვრული;
 და მის ნანგრევზე აღავაგე ტურთაღად
 მშთა-ერთობა საყვარულით განმცვიცული!

კიანა—ფსავლას

ნაწკაპი-ნაწკაპი

მოკვდი ან განახლდი!

ლეღავს ზღვა ცხოვრებისა... ჩვენც, მის
 ტალღებით გატაცებულნი, ვცურავთ გიჟურ
 ხარხარით და დაოსებულნი ან ვიძირებით, ან
 ვირიყებით ნაპირს ვახრწნილ ლეშივით!..

აზრებით გვიღვავს... მისწრაფებას, იდეა-
 ლებს ვეძებთ, მიფორინავთ ოცნების სამთავ-
 როში და, მის დაუსრულებელ მიდამოში,
 ვრჩებით უკმაყოფილონი, გულ-გატეხილნი,
 იმედ-დაკარგულნი, ცხოვრების ბრტყალბისა-
 გან დაკარგულნი!..

ცხოვრებისგან დამონებულნი ვძულვართ
 ერთმანეთს!..

ჩვენს დამარცხებას ცხოვრებაში ურთიერთს
 ვაბარლებთ...
 ყველაფერს, რასაც მიწვედომივართ ჩვენის
 აზრით, თვლით, როგორც უვარგისს, გვერდს
 ვუხვევთ და მივჭრით შორს, საღდაც მიუწლო-
 მელ ლაქვარდინან, ჩვენგანთვე სიმწარით, ტანჯ-
 ვით შექმნილ იდეალისკენ!

იქ ჩვენ გვინდა ვსძებნოთ ის, რაც აქ,
 ამ ჩვენს კუთხეში, ჩვენს სამშობლოში, მარც-
 ხმა გვაწვევინა.

რისთვის ვართ ჩაკვირვულნი ასეთ სასო-
 წარკვეთილ მდგომარეობაში?! დაკარგულ იმე-
 დებს რათ ვეძებთ სხვის სამთავროში, სხვა ფარ-
 ვალში?!

სხვის ენაზედ აღზრდილთ: პოლიტიკურად
 შევიწროვებულთ, ენა-დათრგუნვილთ, თავი-
 სუფლენა-დაკარგულთ, დაგვიტოვებია საზო-
 გალო მიზნი, საერთო მისწრაფება, აღმაფრ-
 თოვანებელი მასახრდომელი სიკაცხლის მო-
 მნიკებელი საერთო სიყვარული!..

ვიხოცებით?.. მეც მისურვებია სიკვდილი,
 თუ არ განვახლდებით!..

გიორგი ფაცლავალი

მთვრალი გვეგნე!

(გულანი თ. შ ს)

ჩვენ წინაპართა ნაშთი სანახაიად
 დაქრწოდილთ ტყე-ღრე უზოად, უკვლოდ...
 დაგკრა მზის სხივმა... განიხილ ავად
 ჩემად საგლოვად და სავალალოდ.

* *

მე შენს ტუჩებზე ვმოსაიფობდი,
 მოვკრიფე ია, ერთათ შეეკონე;
 ოცნების ფრთებით ვთრთოდი, ვლალობდი...
 შენ კი „კახური“ მთვრალი გვეგნე!..

ი. გრიშავალი

კნუტ გამსყენი*)

I

პატარა ნორვეგიის უფლება აქვს იამაყოს
 იმ ყურადღებით, რომელიც მის ლიტერატურ-
 რას უკანასკნელ ნახევარ საუკუნეს წილად
 ხვდა. ნორვეგიამ წინ გაუქსწრო დასავლეთ-ევ-
 როპის სხვა კუთხეთ: მსმა მწერლებმა ფრიად
 საყურადღებო პირობებები წამოაყენეს გადა-
 საწყვეტად.

ძველ საბერძნეთთან ერთად, ნორვეგია
 ამტკიცებს იმ აზრს, რომ სიღაღედ და მნიშვნე-
 ლობა ლიტერატურისა სახელმწიფოს სიერცე-
 ზე კი არა დამოკიდებული, არამედ იმაზე, თუ
 რაედენად კულტურულია ხალხი.

*) K. Aрабажин.

უქანასნელ სამოცდაათი წლის განმავლობაში ნორვეგიამ განვლო ყველა საფეხური იმ რთულ სოციალურ პროცესისა, რომლითაც ხასიათდება კაპიტალიზმის ძლიერ-მოსილი სვლა. ყოველივე აღიბეჭდა ლიტერატურაში: თავად-ახანაურობის გადაშენება, ცხოვრების ახალ შექმნელთა აღმოცენება, წვირლ-ბურთუხილ სინდისისა და ზრახვის შესლა კაპიტალიზმთან. იხსენში აშკარად მოხიანს მსოფლ-მხედველობათა ბრძოლა. მოუხეშავ ეგოიზმის ახალი საფუძველი, სიცრუე და სინდისის სასეებით უარყვდა აღშფოთებს იხსენს. იგი პროტესტს უცხადებს ყოველსავე ამას, მაგრამ ხსნის ვერსად ჰპოვებს. მომავალში—პროლეტარიატია, რომელიც სიპისო იმედსა და ილაუზიებს არ წარმოადგენს იხსენისათვის. პარტიოზასა და დიკტალონას ვერ იგუებს მისი თავისუფალი და ამაყი სული. იხსენი თავს აფარებს ინდივიდუალიზმს და ჰქადაგებს პიროვნების აბსოლიუტიურს თავისუფლებას. იგი ამჩნევს, რომ ცხოვრებაში არ არსებობს პოზიტიური პროგრამა, ფიზიკურსა და სტიქიურ მოვლენათ ეკუთვნიან პრიმატი და არა სოციალურ მოვლენათა. იხსენი ებრძვის მოქალაქეთა უმრავლესობას, ადასტურებს ტრანსცენდენტალურ ძალის არსებობას („ტროლი“), მეტაფიზიკის პრიციპს („მოჩვენებანი“)... იხსენის რუმბეკი **ინდივიდუალიზმის ციხე, გაყინულ მწვერვალოზე იღუპება:** მას მახვერბლად იჭირავს თოვლის ზევაი.

გაშენდა ქალაქი, ახალი ქალაქი, სადაც დულს ნერვიული სიცოცხლე, ქარხნის კვამლითა და მანქანების გრიალით მოცული, სადაც მოღვაწეობს ახალი ინტელიგენცია. ამ ინტელიგენტებს სძულით ცხოვრების პოლიტიკური და სოციალური მესვეურნი. მაგრამ მათ ვერ უცნიათ ახალი გაქსალი ნაკადი. მათთვის გაუგებარია კვამლში გახვეული აღდამიანი, გრძნობისა და სურვილის ელემენტარობა. იგინი ვერ შერიგებთან წვირლმან ცხოვრებას და ამაყად უარუყვიათ საზოგადო ინტერესები, პოლიტიკა, პარლამენტარიზმი, სოციალური კითხვანი. მათ განათავისუფლეს თავისი სული იმ დიად მატერიალისგან, რომელიც შეიქმნა **პიროვნებას**. ეს არის მიზეზი, რომ ინტელიგენცია მთლიან მსოფლ-მხედველობით თავს ანებებს ცხოვრების ხმაურობას, მჭიდროდ იკეტავს ფანჯრებს, სასვებით ეძლევა თავის შინაგან განცდათ და კერძო, ვიწრო კალაპატში მომწყვედულ სიცოცხლეს. ერთნი ჰქმნიან თავის „ღვეწდის ცხოვრებისას“, მეორენი ხოტბას ასხამენ სიკვდილს, მესამენი უმდერბიან სიყვარულის სიამეს. ხოლო ჯანსაღნი

თავს ანებებენ კულტურასა და წვირლმან ცხოვრებას და მიეშურებიან ადამიანის-მიერ შეულახველ ბუნებისაკენ.

მაგრამ მისტიკოსებიც, დეკადენტებიც, პორნოგრაფებიც და სხვა, შეწვენითა ღვთისათა, პოეტებიც ერთნაირად უკმევენ გუნდრუქს ამაყი ინდივიდუალიზმის კულტსა.

II

ქნუტ გამსუნნი—ინდივიდუალიზმის ერთი წარმომადგენელთაგანია. ქნუტ გამსუნნი—მედინური და ფერადი ყვავილია ინდივიდუალიზმისა, მისი აღყვავებისა და დაქნობისა. ქნუტ გამსუნნი—ინდივიდუალიზმის ძლიერამოსილი სინდერბა და მისი ლამაზი დამარცხება. ქნუტ გამსუნნი—ღღესასწაულია პიროვნების, მისი დაუშლელ, სპეციფიურ, თვითარს თვისებების, ქნუტ გამსუნნი—აუცილებელი სიკვდილია სოციალურ ერთეულისგან დაშორებულ პიროვნებისა.

ქნუტ გამსუნნი—თანამედროვე საზოგადოების შიშისა და უშლერების ერთი სიმპატიური აღმბეჭდველია. იგი ირაციონალურ აზროვნების, ცხოვრების პარადოქსების, მისნიერ შექმნილ მისტიკრიების, ცხოვრების პირობებთან ამაყი ბრძოლის პოეტია. მის ბუნებაში იფარვის ბევრი დაღმებით თვისება, ბევრი მიმზიდველი რამ: **მას სავეხბით შეთვისებული აქვს ცხოვრება.** ამ მხრივ ქნუტ გამსუნნი არაფრით წააგავს სოლოგულს, რუსულ ლიტერატურის ცოცხალ მიკვალბულს, რომელიც მოწყენილი, დაღვრემილი სთავლავს „უზარო ცხოვრებას“. ქნუტ გამსუნს უყვარს ცხოვრება, უყვარს ბუნება. მისი პოეზია მშვენიერი სულისკვეთებაა და ღვთაებრივი აღდამფრანა, შეთვისებაა ყთაოლისა და მშვენიერებისა. ქნუტ გამსუნნი უშლერი ბავშვია და ენიანი არტისტი. იგი უშლურია, როდესაც ხელს შეახებს სინამდილად, იგი გენიოსია, როდესაც განიცდის ზეგარდმონიჭებულ შემოქმედების წუთებს. შეუძლებელია, არ გიყვარდეს გამსუნნი. შეუძლებელია, არ თანაუგრძნობდე გამსუნის ტანჯვას. იქნებ ამით განიზომება გამსუნის უარესობა თანამედროვე პოეტებზე—მოდერნისტებზე. მის შემოქმედების პარადოქსებში, მის უზიაკობისა და ჟინიანობის რთულს ყდაში, მის ხანდახან უაზრო დებულებებში გამოსკვივის სიყრმისებურ მშვენიერი პოეტის ნათელი უმწყიკლო სული. მისი შემოქმედება—ცხოვრების კადნიერი ხმაურობის მიერ შეშუშებულ, კეთილშობილ და

ალოიანი გულის ცემაა. მისი შემოქმედება — ჰერტა იმ მშვენიერებისა, რომელიც თვით ბუნებას ჩაუნერგია ადამიანის სულში. გაეციყვებდა პოეტის ნაწლი და უტანაურობა, ბილწი სინამდვილის საშინელებათა-მიერ წარმოშობილი. გწავლი იწამო მომავალი სინტეზი ბუნების-მიერ ადამიანში ჩანერგილ ორი საფუძველისა: ინდივიდუალურისა და სოციალურის.

(შეზღვეი იქნება)

ჰერტა დაჯავბი

კ ვ ე ნ ა გ უ ლ ი ს ა

ცსთავრუბასგან ღრმად დაკვდილი სახლთ სიყვარულში ვაძუბდი შვილს; მინდვდა ლსენა და აღვცაქვბ, მავრამ ვბოუბდი ცანჯვას, რბაქვბს. მავმართუ ვავთა. ვწნავს გულისა ითსთვდა რეგვს განსსაიკუშულსა, ყვავი, ყთარანი მიმღურდა ნანას მწინსა უძრულს, დავაყბუღულსა. აცამიანთა შთრთვდა სსაჟ მთოეთ ღალავცს, შურსა და მცრთბას— დავგვამ ვავრვანი მათვან მთბღვანილი, დართა შიყვავც ვაცვამი ცრთვთბს. დავვარბუ ყვულს და იმის შუბღვ თვალთთ თან დამაქვს სუყვავის ღრუბული, რამ ქიქვს-გზვანიეთთ ვავთა ვწარავჯუ; ჩავბთლ-ჩავსუყვავთ ავი სთყოლა!..

ნ. მავალიშვილი

ტ ი ტ უ ს ი

ისტორიული ცრავიდან აჩვიდ ვბრეაუღვასა

არვიდ ვრწეველტის ისტორიულმა ტრავედიამ დიდი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია თეატრალურ წრებში. ამ პიესას ხალხი ისეთი ენტუზიაზმით მიეგება, რომლის მსგავსი არ ახსოვს ფინურ თეატრის მატინანს. ამგვარი ყვარადლების და სახურების მიზეზად უნდა ჩათვალოს პიესის საყოველთაო ხასითი, პიესის ეს თვისება თავმღებია იმისი, რომ იგი არა თუ ფინებს, ყველას დაინტერესებს. უკვე ვახვებებამ გვამცნეს, რომ „ტიტუსი“ ითარგმნება ფრანგულად, გერმანულად, იტალიურად და რუსულად...

როგორც პიესის სახელწოდება გვიჩვენებს, ტრავედლის უშთაერესი გმირი ომის იმპერატორი ტიტუსია. მხოლოდ ვრწეველტის შესანიშნავი ფსიხოლოგიური ალბო მოახერხებდა ამ ადამიანის ერთი გეორეს მოწინააღმდეგე თვისებათა ერთს მლოიან ხატებაში მოთავსებას. იერუსალიმის სასტიკი გამანადგურებელი, აღიერწაშვებული და მკაცრი ტიტუსი ხალხის სიყვარულს იხვეჭს, ხდება „კაიობრიობის ნუგეშისმცემლად და მოსიყვარულად“.

ჯერ კიდევ პალესტინის ომის დროს ვრწეველტის ტიტუსი მხოლოდ ოცნებით ცხოვრობს; იგი

მზღალია და ნახი. მას ეზიღება ადამიანის სისხლის ღვრა და ყოველგვარი ძალდატანება, მას არ სურს იერუსალიმის დანგრევა; მხოლოდ თავმოყვარე გეორესას ზედგავლენით ასწორებს იგი მოწასთან, „ეთორს ქალასქ“. ტიტუსს არწუბუნებენ, რომ მისი ეს საქციელო—მხოლოდ მბრანბებლისსკენ გადაღმული პირველი ნაბიჯია. იმავე გეორესას ზედგავლენით ტიტუსი იწვებს ვარყვინლ ცხოვრებას და წწამლავს-თავის ავადმუთს მამას—ვესსიანს.

მავრამ ვერც მეფური დიდება, ვერც ვეორნიკას სიყვარული აკამყოფილეს ტიტუსს. იგი ხედვს თავის საუკეთესო მეგობრების ორგულობას, ღალატს, ვეორნიკას ცბიერებასა და ფლიდობას.

ყოველივე ეს საშინლად მოქმედებს ტიტუსზე; იგი ჰვრბობს თავის წარტობას. ერთდ ერთ მხსნელოდ მივედენით ტიტუსს ყმა ღობიბისი—ფარული ქრისტიანი. ამ ყმას უზიარებს ტიტუსი თავის გულის-ნადებს, ბოღმასა და კბუნვას. მავრამ არც ღობიბისის ვავენება ხანტრბლიე: ტიტუსი ჰლავს ღობიბას, რადგან არ უნდა თავის ცრმბებთა, ტრავვისა და მარტოობის ვამაშვარებას...

დიდებულ „შობებქილუმბას ახდენს გვოთხე მოქმედება—სცენა კოლიზიუმში. აქ ტიტუსს თავს ესმის ორი მმა კისთოსები. ტიტუსი აუშოთთებლი აწვდის მკვლელთ გლადიატორის მახვილს და თვით მათ შუა დგება. ამ სულგრბელობით აღფრთოვანებული რომაელი ახალგაზრდობა ყვავილებით მამავს ტიტუსს. მავრამ არც ხალხის ამ სიყვარულს და თავყანისცემას ძალუქს ტიტუსის დამშვიდება. იგი თავის ნებთი გადაბარვინებეს ძარღვებს და სისხლის დენით შესს-სტებული ვანუტევს ტრავულს სულს...

ეს პიესა პირველად ჰელსინგფორსის ნავიონალურ სცენაზე იქნა წარმოდგენილი. აწწერელი საზოგადოების აღტება. „შობებქილუმბას არაკეცება და მსახიობთა შეწყობილი, ვონიერული თამაში: „სტატისტები-კომშენიერნი იყვენ“-ო, ვაღმთავცემენ ვაბეთები.

ლოუციავრ

ნ. ბარათაშვილი

ღრამატრიული მავღაწ. ასბარე მსხე

(ვაბბაქილუმა. ის. თოყავბი და დსთავბა“ № 14)

ნიკოლოზ მელიტონის-ძე ბარათაშვილი

დაბაბდა 1816 წ. 22 სოყმურს, ქ. თბილისში, სწავდა მთადი თბილისის „კეთადმთბილთა სსწავლე-

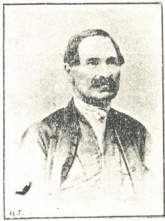

ბუღაშვილი. სწავლის გათავისუფლების შემდეგ სამსახურში შევიდა, იყო ზალატის სტოდანსანსკი. 1844 გადაიხვეწა ნახიჩევანს, იქიდან ძლიერ მალე განვიდა კამბოიევანს. ეს გადაყენება-გამოქვეყნება მას ძალიან სწეინდა, ცაბუ-ცხელეთა დაწყებისა და 9 თქტ. 1845 წ. განჯაში კარდაივდა.

ნ. ბარათაშვილს ჩვენში კარგად ვიცნობთ, ვიცნობთ მისი ლექსებიც, ამიტომ აქ ამხელდ არას ვიტყვით. მოვიყვანო მხოლოდ მცირე ცნობას მისი სოციალური—სისტემა მწერლობის შესახებ. ნ. ბარათაშვილს რუსულის ენიდან ქართულს ენასეუდ უთარგმნია ტრაგედია: „იული ტერენტელი“ ლეზივიტის, ლექსად. თარგმანის ხელნაწერი დაკარგულია. ამ ტრაგედიის დაკარგვის შესახებ მე ვიცი შემდეგა:

ნ. ბარათაშვილის ლექსები და ეს ტრაგედია, მისი სიკვდილის შემდეგ, მისივე ბიძის მტახსის გრ. ორბელიანის შეკრება. უკვდავ ეს ნაწარმა 1852 წ. ქართული თეატრის დამარსებულს გიორგი ერისთავს გამოურთმევა, სდამუშავა მთა. რუსკარშია ბეჭდვა. რადენიმე ლექსიც დაუბეჭდა 1853 წ. ბოლოს „რუსკარა“ დახურა. ნ. ბარათაშვილის ხელნაწერები გ. ერისთავმა ისე გრ. ორბელიანს დაურთა. მის შერე 1857 წ. „რუსკარა“ განსხვავდა, ნ. ბარათაშვილის ლექსების შელთხავერა ვა ადმოჩინადა გრ. ორბელიანის ხელში, ხოლო ტრაგედია „იული ტერენტელი“-კი აღარ. სხვისთვის უთხოვია და დაკარგულა.

1878 წ. მე ვკითხე მტახსის გრ. ორბელიანს, სეტა ვის გადაეცით ნ. ბარათაშვილის ტრაგედია, იქნება ჩვენ მოვსიქნობთ და ვაბოვით მეტია. მან მომიტო: იგი ვითარეუ წასვითხდა ჩემი მტახობლის აღ. სხვისთვის შეუდგავით. ის ქალი გარდაივდა და, ვგონებ, რომ ის ტრაგედია ნ. ბარათაშვილის დას ქართულში უნდა ჰქონდეს წაღებულა. მეც მავსწერ წერაღს და იქნება აღმოჩნდეს. ჩვენ ვუკუბით, მაგრამ არსად არაფერი აღმოჩნდა. ასე დაკარგა ზოეტის შრომა.

თ. შალვაშვილი

1830 წელს შემდეგ იგი სამსახურში აღარ იყო, თავის მამულის საქმეს განაგებდა, დიდი მოსურნე იყო ქართველი ერის განათლება-ამაღლებას, იმისი მიხატე, რომ გლეხთი მამა-მამული არ დაეკარგოსო. ცოდუმილის ზეტრინა იყო, მხოლოდ ვფი არ ჰქვანდა, ერთი ამის ქალი გუნერად დავით ქობულაოვს ჰქვანდა შეუდღედ. ადექსანდრეს მამულები ხელ ამ ქალს დარჩა სსკუთრებად, დღეს ამ მამუდ-დედულად ზეტრინა თ. გუბო ქობულაოვი.

თ. ადექსანდრე ვასტრანცის-კი ორბელიანი გარდაივდა 1869 წ. თავის დროის კვლად იგი იყო ერთი გულ-შემატეკავრ ქართველთაგანი შვიცნობარი, დიდი დამხმარე 1857 წ. ჟურნალ „რუსკარს“, ნიყოთარად თუ სხვა და სხვა წერაღებით. ჟურ. „რუსკარა“-ს გარდა თანამშრომლობდა „მინათობა“-სც. 1869 წ. „მინათობა“-ში დაბეჭდა ორი მისი ისტორიული წერაღი. მისი ნაწარმა 1879 წ. ა. ვ. ო. ნაწარმა ქართველთა მეფის დროის ცხოვრების ცნობათა აღწერას შეეხება. აღ. ორბელიანს თავის მამულიშვილობის და განათლებასთან ქართული თეატრის მამულებლობაც კარგად სცოდნია, სცოდნია ისიც, თუ ქართული თეატრი აღმოჩნდებოდა, მასში მს, სხვათა შორის, უცხო მწერალთ თარგმანთა გარეუქ, სხვა და სხვა სახდ დროის კომედიასთა გარდა, ისტორიული ნაწარმაიც მოიხდებოდა.

სეთ დროს, 1840 წლებში, როცა ჟურთ ქართულს ენაზე ქართველი ერის ცხოვრებადამ ისტორიული ზეიხების ჰგანახებაც არ იყო, მან დასწერა თითხმომქველიანთა ტრაგედია „ბატონიშვილის ირაკლის პირველი დრო“ ასე თავდაღება ქართველთა. ეს ტრაგედია ზორგვლად 1869 წ. „რუსკარში“ დაბეჭდა და 1878 წ. მე გამოვეცი ცალეუ წიხნად. მეორე ამის ზეიხ ისტორიული დრამა— „მეფე დავით აღმაშენებელი“

თ. ადექსანდრე ვასტ. - კი ვ. - ორბელიანი და. 1801 წ. სწავლა მიიღო თბილისის „კეთილდუმილით სსწავლებულში“. შერე რუსეთშიაც სწავლობდა, 1828 წ. დაბრუნდა საქართველოში სამხედრო თანამდებობით. დედა ამითი იყო მეფე ერეკლეს ქალი თველე ბატონაშვილის ასული, მის ადექსანდრესი იყო ზოეტა ვასტრანც ორბელიანი. 1832 წ. „ფარულ საზოგადოების“ უმთარეს მდივნად, თითქმის შეთარად ეს ადექსანდრე ორბელიანი ითვლებს.

ლი“, ოთხ მოქმედებად, 1846 წ. დაწერა. დრამის ბოლოში ერთ ჯგუფს სხვითი შენიშვნა აქვს მიტანილი თუთი ავტორისგან: „**დრამა მეფე დავით აღმაშენებელი, ანუ უკანასკნელი უამი ოთხმოქმედებად, თუ დინახონ სამ მოქმედებად წარმოადგინონ. 1846 წ. მარტის 11**“, ამ ზეტირ ნიშნადმ სხნს, რომ ორბელიანს 1846 წ. ქართული სტენის იქვად, ანუ შიდადინაზე ქტინია, რომ დაწერია: — „**თუ დინახონ სამ მოქმედებად წარმოადგინონ**“. ეს დრამა ხელთნაწერადმ ცალკე წიგნად შე გამოევი 1891 წ. მუხსამე ამისა ხელთნაწერი ზეუს არის XIX სუუუუნის დროის ქართულთ ცხოვრებადმ „სხლ დროის გამოება“. ეს ხელთნაწერი ადრე უურ. „მნათობის“ რედაქტორად ნამუთეს ქართულთ შიდაწეს ნ. ავალშიაღს ქტინად.*)

დრამა „**დავით აღმაშენებელი**“-ს შინაარსის შესახებ ითქმის შემდეგი: მისა შინაარსა რანადნახად ისტორიულია და შეეხება იმ ხნის, როცა დავით აღმაშენებელმა საქართველო 200 წლის არაბთ შიდაბეღობისგან გაათავისუფლდა, იმდინადვე ამ დრამის შინაარსი შეეხება სხლ დროსაც. დრამის უმთავრეს სჯნად უნდა იყოს გამხდარი 1832 წ. „**ფარული საზოგადოების**“ საქმე, სერაფიმ ბერში ივადიდელთის გიგნისამ ბერი ჭეუეს გამოცხადია, უმთავრესი წევრი „**ფარული საზოგადოების**“. შინაარსი და მოქმედ მართა სულიერია ვითარება უადრესად აერთანებს ერთ ძიებად: ქართველებს, სომხებს, თათრებს და კავკასიას სხვა შიდაელთა მონათესავეთ, რომელთა ერთობის შეტენბითაც ფუხნდება მოქალას მათას ქვეყნიების თავისუფლად მდგამარება.

სეეს ნელ-ნელა მიუჯსლოვადით 1850 წ., როცა უვემ ქართული თატრის მთავარი შიდაწუთაგანი გიორგი ერისთავი გამოვლია. ამ ცნობილი ზირის შიდაწუთობა ბეურს აქვს აწერილია, მათ შორის ივ. მუხარგეას ვრცლად, ამიტომ აქ ამხედ არის ვიტყვით და მოთაყვანთ მტირე რამ ცნობებს იმ ზირთა შესახებაც, რომელთაც 1850 წლებამდის; ანუ ამ წლის შემდეგ რამე ზეუსა დაწერიათ ან დაუბეღათ.

(შემდეგი იქნება)

ბ. ჭიჭინაძე

ნიკორა და შვინდა

(აბავა)

გლები კაცი ერთ უღელს ხარს მიგრეკეზოლა: შვინდასა და ნიკორას. გზაზე ავაზაკი დაუხვდა, ხარები უნდოდა წაერთმია. გლებმა არ დაანება და წაიხზუნენ.

ხარები კი განხვ გადადგნენ და ბალახს მიჰყვეს პირი.

შალე ავაზაკმა გლები კაცი ქვეშ ამოიღო და ყელში წაუჭირა.

— ვაი მე, ხარებო! მიშველეთ, ძმანებო! დიძახა გლებმა, —თორემ ეს ავაზაკი მეც მომკლავს და თქვენც გაგიტაცებთო.

ნიკორამ ყურიც არ დაიბერტყა, ისევ ბალახს სძოვდა. შვინდამ კი პატრონისთვის თავი გამოიღო, ეძგერა ავაზაკსა, ურქინა და აფრინა.

მორჩა გლები. წამოდგა, გაიგლო წინ ხარები და რამდენიც ავაზაკი აგონდებოდა, იმდენს სახრეს სცხებდა ნიკორას და შვინდასაც.

— დაზე ემ უმადურსა! —უთხრა გულამღერულმ შვინდამ ნიკორას. — შენ მაგისტვის რქაც არ გაგიქენია, მე კი სიყვილის მოვარჩინე, და ეს კაცი კი მე და შენ სწორად გვეცმსო. ნეტა ისევ იმ ავაზაკს წავეყენო!

— სულ ერთია, ძამიავ, — სთქვა ნიკორამ, —ის ხელშიც გინდა ჩავარდე, სიყვითისთვის პატრონი არც უღელს მოგხსნის, არც სახრეს მოგაკლებს.

შვილო, პატრონი შენსა სიყვითეს ვალად მიიჩნევს, თავის ვალს კი მადლად ჩაივითვლის. რაღა ზნაზ

გ უ ლ ს

გულო, რას შფოთავ, რად არ ისვენებ, რად გაქვს წყლოლები უკურნებელი?! ნუთუ აწმყობა ისე გაგტეხა, რომ მომეღიოთა შევლას არ ელი?

ოხ, უბედურო, რატომ არ გჯერა — მარად უცვლელი არაა არი; დღეს თუ მლიერ ქუხს და მეხი გეტყორცნის, სამაგიეროდ ხვალ გველის ღარი.

* თუ ეს ბიუსა მოიბოვება სადმე, ანუ ნ. ავალოშვილთან იმხებმა, კარგი იქნება დრამა. ს.ხ. წიგნთსაცავს ჩაბარდეს. რუც.

ესა ლურჯ-კამკამი და ბრწყინვალე მზე, გამეფებული სითბო-სინათლე, შეგებას ჰგვრის ყველას, სულს უხალისებს, ჩაგრულთა გულის მესიღღღმლე.

და შენც დამწვლდი, გამოიღარებს, ცრსა მნათობი ამობრწყინდება: სითბო, სინათლე, თავისუფლება, როგორც სხვას—შენცა მოგვეფინება.

იბრეული ქალა

ინგილისური ლექსები

I

თამარ დედოფალი და შახაბაზი

მარტო-ტლულ დარჩენილა ტრიალს მინ-ლორში ასკი ბაზარის ერთს დროს მშენიერი ტაძარი. მოწყენილ-დაღვრემილად გამოიქტირებთან მისი აქა-იქ ჩამონგრეული კედლები და ანატირებ-აცრემლებული მისი ჯვარმოგვიჩილი გუმბათი. ასკი ბაზარი აღარ არის, გაჰქრენ მისა მცხოვრებნი, გაჰქრა მისი დიდება და სამარეში ჩაჰყვა მათ წარსულ დროთა ამბავნი საგმირონი. ახლა მხოლოდ ეს ერთადერთი ტლულ დარჩენილი ტაძარილა, რომელსაც ირგვლივ ყველანი შემოკრუნტენიან და მხოლოდ აქა-იქ გაოხრებულ-გაპარტახებულნი ნანგრევები და მოგვითბობენ, რომ ოდესღაც აქ ცხოვრება სდულდა და გადმოდიოდა, ოდესღაც აქაც ძალუად სცემდა ქართველთა მაჯა და მათ დიდებულ ნაშთს—ტაძარსა და მის მახლობელ ცხებ-სიმაგრეთაც—მალდა ექირა ძლიერების დროშა. მაშინ აქა ცხოვრობდა ქართველთა დედოფალი თამარი, ანუ ინგილოურად ფერი-ხანუმი, რომელიც ისეთის ვასაოცარის სიღამაზისა იყო, რომ მრავლნი ნატრობდენ მის ცოლობას. ღვარძლით სავსე შახაბაზაც განძობაზა მისი თხოვნა, მაგრამ კეკლუცმა, მზუფუნახავმა ფერი-ხანუმმა ძალიან შორს დაეკირა საქმე და ცივი უარი შეუთვალა შახაბაზს. ბრანშორეული მტარვალი სპარსეთისა განრისხდა, ურიცხვის ჯარებით შემოესია გაღმხარის (საინგილოს) და დამოზბა ძალით ხელში ჩაგდებას თამარისას. მაგრამ ფერი-ხანუმში

ლომსავით შეებრძოლა აღმოსავლეთის მტარვალს, ქართველები ძალასა და ღონეს არ იშურებდენ, თავგამოდებით ებრძოდენ შახაბაზს და არას გზით არ დასთმობდენ, რომ მათი თვალმარგალიტი დედოფალი შახაბაზს ძალით ჩაეგდო ხელში. ქართველებმა ყველგან უკუაქციეს შახაბაზისაგან მიტანილი იერიში, მაგრამ მტარვალი მაინც არ აპირებდა საქართველოდან გაეცლასა. ბრძოლით ძალაგამოლეულმა შახაბაზმა გადასწყურტა თვალით მაინც ენახა თამარი და ერთს წამს მისის ცქერით დამტკბარიყო. პირდაპირ ნახვა თამარისა, რასაკვირველია, შეუძლებელი იყო, ამიტომ რამე ხერხისთვის უნდა მიემართნა. ერთი სარიბაშული მექვაბე მუღამ წყლს დაიარებოდა ფერი-ხანუმთან ქვაბების მოსაკალავად და როცა მექვაბეს ანგარიშს გაუსწორებდენ ხოლმე, ფერი-ხანუმს ჩვეულებადა ჰქონდა ამ დროს იქ დასწრებოდა. შახაბაზიც ამ მექვაბეს გაჰყვა, როგორც ამხანაგ. როცა მექვაბემ გაათავა ქვაბების კალეა და საღამოს ვახშვად საინგილოს ჩვეულებისამებრ ხორციით თავმოღმეული ფლავი მოუტანეს, ამ დროს შევიდა ამომავალი მზის დარი თამარი და შენიშნა, რომ მექვაბეები ჩვეულებისამებრ არა სქამდენ ფლავსა. საინგილოში მიღებულა, რომ სინით მიღებულს ფლავს ნაპირებიდან დაუწყებენ ხოლმე ჰამს და არას დროს შუაგულიდამ. მექვაბე და მისი შეგირდი კი შუაგულიდამა სქამდენ ფლავსა, თამარმა რა დინახა ეს, უთხრა მექვაბესა:—შენ ისე იქცევა, როგორც შახაბაზი! ისიც, იმის მაგიერ რომ ნაპირიდამ დიიწყოს ომი და შემდეგ შუაგულის აღება გაუადვილდეს, პირდაპირ შუაგულს მისდგომია და ისე იბრძვისა.

მექვაბედ გადაცმულს შახაბაზს ენიშნა დედოფლის სიტყვები და განშორდა თუ არა ფერი-ხანუმის სასახლეს, მაშინვე გამოსცვალა გეგმა თავისი მოქმედებისა, რა ცოლდა საბარლო ფერი ხანუმმა, თუ მის წინ გადაცმული შახაბაზი იდგა და თითონვე ასწავლიდა თავისს დამხობას. საბარლო დედოფალმა ჩქარა ნახა მწარე შედეგი თავისის სიტყვებისა, შახაბაზმა მოკლე დროში თავზარი დასცა მის ჯარებს და ასკი ბაზარის სიმალოვეს დაერკო გამარჯვებული. თამარი შემინდა, მატრევა ბაზარი და სოფ. ჩარდახის სამაგრეში შეიკეტა. ჩ. ჩარდახს თავ-

ზე დასცქერის უზარმაზარი სალი-კლდე კავ-
კასიონის მთაგრებილისა, რომლის მიუვალს
კალთებში გამოქვაბულია მთელი ციხე-სიმაგრე-
ამ ციხეებს შეეკედლა თამარი, მათ ანდო თა-
ვისი ბედ-ილბალი. მაგრამ აქაც არ მოუყენა
შხაბაზმა, გაიგო თუ არა თამარის ციხეში ყოფ-
ნა, იშალა და ჩარდახს შემოერტყა. ქართვე-
ლებიც უკან დაედგნენ, ციხეს მეორე მხრი-
დან მიადგნენ და დაუწყეს ბრძოლა სპარსე-
ლებს. ქართველები გულგამებებით იცავდენ
თავის ტურფა-მარგალიტს დედოფალს, გადა-
წყვეტილი ჰქონდათ, რომ ვიდრე ერთი მეო-
მარი მაინც კიდევ დარჩებოდათ, თოფ-იარაღი
ხელიდან არ გაეგდათ. მაგრამ უმანკო ქალის
გულმა ვეღარ შეუძლო ამოდენა ხალხის ტანჯ-
ვისა, საუკეთესო შეიღინა საქართველოს მსხვერ-
პლად ეწირებოდენ დედოფალს და იღუპე-
ბოდენ ურიცხვს მტერთან უზომო ბრძოლაში.
ვეღარ გაულო დედოფალის მჩვილმა, უმწიკე-
ლო გულმა და გადასწყვიტა ბოლო მოელო
ბრძოლისათვის.

მშვენიერი კაშკაშა მთვარიანი ღამე იყო,
ციხის სარკმლიდან ორთავ ჯარის ბანაკი ისე
სჩანდა, როგორც ხელის გული. მთლიად გა-
ფითრებული, მტკიცე გადაწყვეტილებით მარ-
ჯვედ ავიდა ციხის ფრიალოზე დედოფალი
და მედგრად გადმოჰყვირა: — გულქვა, მტარვა-
ლო აღმოსავლეთისაგ! იცოდემტკიცეა და შეურ-
ყვეელი ქართველთა დედოფლის გადაწყვეტი-
ლება და რაც გინდა ეცადო, ცოცხალს მას
ხელში ვერ ჩაიგდებ“. ამ სიტყვებთან ერთად
ფრიალოდან ძირს გადმოეშვა დედოფალი.

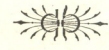
ლუკმა-ლუკმად ქცეული დედოფალი ქარ-
თველთა ჯარის წინ დაეცა. ჯარი შედრკა,
შედრწუნდა, მაგრამ ჩქარა გონს მოვიდა და
ისეთის თავგანწირულებით ეცა მტრის ბანაკს,
რომ სპარსთა ჯარი ერთის თვალის დახამამე-
ბაზე შეიღწეა და უკუ იქცა. ლტოლვილ
სპარსელებს ქართველები უკან გამოეკიდნენ,
ხოცეს, ჟლიტეს და კინაღამ თვით შხაბაზიც
ტყვედ ჩაიგდეს.

გაზაფხულია

აგერა მშემან ამოაშუქა
და გრძნეულ ზამთარს სტყორცნა ისარი;
ციხსა მყინვარსა ჩაჰკრა, ჩაადნო,
ტურფა გაზაფხულს გაულო კარი.
ააბიბინა მინდვარა მდელიო,
ამუსიკა ველოდ ბულბული,
თვის მზურვალეზით დაადნო ზეაენი
და მოგვილოცა ჩვენ გაზაფხული.
მერცხალმა ტკიბილად იწყო კიკიკი.
შეინავარდა ტოროლამ ცაში.
ცელქმა ნიაგმა დაიწყო ფრენა,
მწვანე ფოთლებმა დაუკრეს ტაში.
ცოურმა ცვარმა პირი დაბანა
ტურფად მოქარგულ არე-მარესა,
ქნარმა მკენესარემ ხობტა შესხა
ცის კამარაზე მხეს და მთვარესა...
მზის მზურვალეზამ მორთო, მოკახმა,
მიმქალ-მიმქნარი ტყე-მინდორ-ველი,
მიწისა მუშამ გასქიმა მკლავი,
სამკალ-სათიბათ გალესა ცელი.
მწყემსმა ცხერის ფარა გაშალა ველოდ
გრძნობიერ ჰანგზე მორთო მან მღერა,
მგოსანმა ჩონგურს შეებო ხელი,
და საამურად ის ააქდერა.
ღვთიურის ნიჭით დააგვირგვინა
სამშობლო მხარე მრავლად ტანჯული,
ბოროტებისგან გვემულ-ცემულსა,
კვლავ სასიცოცხლო ჩაუდგა სული.
მის ჩანგის ქღერამ შეკრიფა გმირნი,
ერთმა მეორეს მისცა საღამი —
თავისუფლების მოსიყვარულეთ
აფთრიალეს დროშა-აღამი.

ბ. ჯელია

ბ. შინაფოსკოლა

მსახიობი გ. გ. გვლევანოვი

(25 წ. სასცენო მოღვაწეობის იუბილე გამო)

წელს 2 მაისს საზოგადოება შეესწრობა ერთს მშვიათ იუბილეოვანს.

მართალია, იუბილეოვა ვაღახდა მოღათ შემოვიდა, მაგრამ გ. გვლევანოვის იუბილე განსაკუთრებული ხასიათისა.

მაშინ, როდესაც ეროვნული შუღლი, მეზობლისაგან მეზობლის დაუნდობრობა ძირს უთხრიდა ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებას, მაშინ, როდესაც ჩვენს „არსებობას“ სიბნელე ჰფლობდა, გ. გვლევანოვმა არ მიხვდა ეროვნულ განსხვავებას და ამ 25 წლის წინად თავგამოდებით გამოხატა ნაბიჯი ჯერ სომხურს—ხოლო ოთხი-ხუთი წლის შემდეგ ქართულს სცენაზე და ღღემდე არ ჩამოშორებია ხელოვნების წმინდა ტაძრის კვანძს.

გვლევანოვმა ბევრი დაბრკოლება გადალახა—ერთხანად გამეფებული შოკინისტური მიღრეკილება, ენის უცოდინარობა, ნივთიერი გაჭირვება და მიზანსაც მიახწია. რომელ პიე-

სასა და რა როლშიაც უნდა გენახათ და ნახათ, გვლევანოვი ყველაფერში **ნამდვილი არტისტი** იყო და არის ამ სიტყვის ფართო მნიშვნელობით... გ—მა ყოველთვის იკლბ და იცის—რაკი რომელიმე როლი იკისრა, უწყ და გააპროგრნოს კიდევ სცენაზე და სასცენო შრომა-მეცადინეობას არა ზოგვდა გ—ი...

იგი ერთი საუკეთესო გამპროგრნებელია შრომისა...

გარდა ამისა გ—ი, როგორც მასწავლებელი, ღიღისხანია განათლების საქმეს ემსახურება დაუღალავად.

მასწავლებლობისა და არტისტობის გარდა, გ—მა მესამე ასპარეზიც აირჩია ხალხში სინათლის გასავრცელებლად. ეს დარგია მწიგნობრობა: ამ მხრივაც გ—ი ყოველთვის საზოგადო, საკაცობრიო, უმაღლეს იდეათა გაავრცელებლად გამოდიოდა...

სკოლა, თეატრი, მწერლობა! აი, სამი მთავარი ღერძი ხალხთა ცხოვრების წი. წაწევისა...

ფრიად ძნელია მუშაობა ჩვენში ამ სამ დარგში: მასწავლებლის, მსახიობის, მწერლის გზა ნარეკლებითაა მოსილი, ყველანი ვერ ახერხებენ ამ ასპარეზზე მუშაობას ცალ-ცალკე, მით უმეტეს სამივეზე ერთად, ეს მხოლოდ რჩეულთა ხვედრია და ერთი რჩეულთაგანიც გ. გვლევანოვია.

ღიღ, 2 მაისს 1910 წ. დანიშნულია იმ კაცის იუბილე, რომელიც **25 წელიწადი** დაუღალავად ემსახურებოდა კულტურულ საქმეს—ხალხში სინათლის გავრცელებას სკოლით, ხალხთა ძმობა-ერთობის კავშირის განმტკიცებას—თეატრით, საზოგადოებაში უმაღლეს იდეათა გავრცელებას—მწიგნობრობით...

რასაკვირველია, ყოველი შეგნებული ადამიანი თანაგრძნობით შეგებება ამ ღღეს, **სიტყვით** მადლობას **საქმიანაც** გამოხატავს და ნივთიერადაც დაფასებს ამ ღიღსეულ კაცის უანგარა ამავს. ი—ი

წერილი მეცაბაძეთან

პეტერბურგიდან

მეგობარო! დიდხანსა შენთან სუჰარა მწავდა, მაგრამ გარემოება ხელს მიშლიდა. აგერ მესამე თვეა პეტერბურგში ვარ ჩემი საყუთარა საქმეების გამო და დრო ვერ ვიპოვე წერილი მომეწერნა.

პეტერბურგში ჩემი ყურადღება განსაკუთრებით თეატრებს მიახდა.

სატრეტო ქაღაქის თეატრება სუფთხოვად არის მოწყობილი. აქურ საზოგადოების თეატრი

მითხმობდა და გარდაქმნა. რამდენიმე თეატრი დაჯილდოვდა, ზოგან უსასიებლოდ მითმობდა ბილეთის. „დაქმნადრის“ თეატრში დადის გაზრდილი ვიუილი ხოლმე ბილეთის, ისიც ბლკანში თუ ვიძუილი. უფრო ხშირად იტყუება ერთი და ოცეუ ბეს; მტ-წაქვად ერთი და ოცეუ სხვაგადობს ესწრება, თეატრი ეთველ დამე ხსლხითა სსე. სხვაგადობს აფერადებულა ტემბურად; დიდრ-ჯულად მითთული, ბრდიანტეში მოკაშული ქალები თვალს ასამთხმებდენ, მკრამ ჩემი მწარე ფიქრები ჩემს უბლო თეატრს მკრანებდა. ამ თეატრების ასეთ კეთილდღეობას და მიმდინარეობას მრავალი მიხეზა ჩქეს. უნარეულესად ნოთაერი (მეტრიალური) კარეობებს, მეთრე—კანთლებს, მესამე—ბესათა დდემის წესირებებს— მრავალი რეპტიციებით მიმხდებდა, ასე რომ ახლ ბესის, სულ ცოტა, თათთ თვე უნდა მოხდომინ. უკანასკნელი რეპტიციები კრამის და ტანსკემლში უნდა კაბრინ ხოლმე. უველა რეპტიციები ხომ დეკორაციებით და მოწყობალობით (თსტანობეით) ამართება; მეთთხე—მსხიბინი დადად დაჯილდოვებულნი სხვაგადობის და კამეკობისკან წლოური დაიდა ზამბერებთ, შექმლებულნი, სხვაგადობის ნებერნი ხსლისთ და ენერგიით განცდიბინ მიშობას. ეთხელ ზრტრში ვიუიუ, სეუნი და დავიფიუ თამბობდენ, ანტრეპტი ქალები ერთმანეთს ეუბნებდენ: რადა გვეშველება ეს სანი არტანტე—ვრლამივი, დავიფიუ და სეინა რომ მოგვედგოს! ისიც უნდა მოვასსენიო, რომ თუ ახლები იმთხე ნიჭირები არ არიან, ნაგლები არ არიან, მკრამ ძველი მსხიბინი სხვაგადობას ბირეულადვე სიუფრულით მიუღია, და ახლც ეთველ დღე სამთხმებით უყურებს. ამ სმი ძველ ნიჭირ არტანტეს კარდა ბური მსხიბინი ვნახე ასეთი სრული და არა სსამთხმინი ხმის, რომ გამიკვირდა, ჩემს ტუნებში ვთქვა: ეს რომ ჩემში იუვეს, მანინე კარებს უჩველებენ მეთქი... მკრამ დამსხურებულ არტანტეს ნიჭირებს თამბმ მთია სისუქუნე დახრდილა. სხვაგადობა ატობსლებს, ჰებრანს ხანში შესულს მსხიბინს, მსხიბინე ჩვეულებრივის ხსლისთ განცდიბინს მრამს თავის სეკურელ სტენსეუ..

ერთხელ მეტად მოწყინალი, ცუდის ანდით, სარკვიდამ ვიუერბობდი ქუჩაში, თთელი და შავად მოქრეშული ცა უამისოდაც დავიღადეს ტულს უფრო მიღეხტარებდა. ამ დროს ზარი დაარეკა, გა-

ვლე კარი და ფსტალიანის ტახეთი „დრობის“ მომპოდა. მე ეთველ მექმე დღეს მომიღობდა ტახეთი და სამთხმინე ვადევენბი თვალეურს ჩვენის სტენის სკითხს, ხან სსამთხმინის მთოვკითხეული ხოლმე, ხან უსამთხმინის. ერთი სეურადღობა წერილთავანა“ ეთ ბ. ვ. შლავაშვილის წერილი.

ვ. შლავაშვილი გულ-მტკიანეულად მისთავამს ჩემის თეატრის მდგომარეობას: ჩვენ უველანი ატრტებით უნდა ველდეთ იმის მოსეუადამ ჩამოსლდის, მინ უმეტეს, რომ მას განუზრახვან შექმნის ახლა სვოლა, ახლა არტანტე; ახმე დროს მითხმოს ძველი არტანტე განადგურის, ძველი ჩაილულის წვალი დაღობს და ახლამ ვარსეულავებში უნდა განათოს სქართველთშიო. ეთველადე ეს კარგია, მკრამ ძღღობს თავი რომ მარტო აქ არა მარხია, ამ კარეობებს თითქოს არ ჩაკვირებობა ბ. ვ. შლავაშვილი.

თუ ბ. ვ. შლავაშვილმა სმხტვრო თეატრს მტრედენდაც მიშობას, მამინ ქართული თეატრის მთთავრე უნდა ბლობს ფულით დაიკულოს. მთხოვის სმხტვრო თეატრი ვნახე რამდენიმეჯერ. იქ ასეთი მთთავრე ჰებეთ, რომ არამც თუ თეატრის შემოსავლს ახმრებს ბესების დდემს, არამედ თავის შექმლესაც არ იხოვავს, ასე სდგავს ბესების ხოლმე. სმხტვრო თეატრს რუსეთის სხვა თეატრებზე ვერ ედრბიან. ამხე ბასიც მეტია. ავტრ ერთთ თთავ ჰეტრბურგის ტახეთში გამიდანხადეს, ნადადემეშე სმხტვრო თეატრის დასა მობისი. ხსლხი თავ-ბინის მტრეუთი ქვერებს ამ წარმოდგენათ ბლებთებზე. ერთი კვირას კასსიბის დამეებს ათევენ, „დეურინობენ“ სლამის ქმესი სსათადამი დიღობს შეად სსათადის, მერე ბილეთის ეადვსედაც ეს ამზავია. ასეთი განსეუთრებული დარსება ჩქეს მთხოვბის სმხტვრო თეატრს, ასე იხილავს ხსლხს. ტეუოლად კა არ არის რამდენიმე მიღობინი ჩეურილი ამ თეატრში.

ბ. ვ. შლავაშვილი ამბობს: არტანტეს რომ ასეურ ეთამბობს, თუ სხვა არტანტისთვის სეკროთა ორასი რეპტიციად, ესეც უნდა მიუმტობს და ხმ ამოულებლავ დამოწმადღესო. ბ. შლავაშვილი დაიდა ხანი არ არის, რაც ქართულ სტენსეუა. ნიჭირებს მსხიბინის სხვაგადობის ეურადღობა მიახიდა, მკრამ ცოტა გულ-მავიქობას სხეუვია. სე-თუ ბ. შლავაშვილმა მრავლჯერ არ უყურა ქართულ არტანტეს, რომ რეპტიციების დრო უფრო სხვა უნდა დასს ეეუთხლდა, ეადრე ქართულს დასს,

რასთვისაც ქართველი მსახიობი ხსნის ფიგურას, ხსნის რომელიმე სხანარ-ფარეშოში მიჰყავდა რეჟისორს. სკუთარი ბანს არ იყო რეპერტორისთვის, როცა წყალობა გამოიჩინებოდა—სტენსზე გაიარეთ რეპერტორიათ, მაშინაც უმეტესად ხელისნები ასტუხდნენ ხსიერობას, მოჰყვებოდნენ მასღაის ხერხებს, იატაკების გაკუნს, რომელიც ძლიერ აბრკოლებდა რეპერტივას. ნუთუ ამ ხნორ მუშაობას კარგა შედეგა მოჰყვებოდა?

აკერ იტყვას მუხუთი წელაწდაც, რაც თეატრში ვმისხურებ. ამ ხნის განმავლობაში არ მახსოვს ჩვენს მოთავეს და რეჟისორს ჩვენთვის ერთხელ მაინც ესწავლებინოს რამე. ათას წლას წინედ იყვნენ ასეთი რეჟისორები, რომლებიც მხოლოდ თიხის სიათზე მოსვლით და სვარძელში კუნძივით უზუმრად ჯდომით ასრულებდნენ რეჟისორობას; კანს ჩვენ—მსახიობებს მარტო გრამის წაცხება და სტენსზე მოუშინადებელი გამოკვივინტრაშება და უმხიშნული ტაში გვეყოფა?! ბუერჯულ გვინატრას, ნეტა ეს და ეს ზიეს კარგად წყალობა, კარგად მოგეშინადოთ, პიესა კარგად შევაგნოთ, ერთი კვირა მაინც ვმართოთ რეპერტივები რაც უნდა დაგვემართოსო, მაგრამ ნატრას ნატრადვე დარჩიდა.

ქართული თეატრი თავის დღეში არ მოსწრება რომელიმე ზიესის თრმოც რეპერტივას და სეხონში კითხი და იკავებ ზიესის ათჟერ თამაშობას. ჩვენ ხშირად გვეჩინა სურული, ზიესება წაკვეკათხა, გვეტოლნოდა, რა ტანსამოსი გვეტოლდა და სხვა, მაგრამ ამას თითონ მოთავე ისე გაურბოდა, როგორც უცხო ზირი, ჩვენც ძალუხერხურად ხსნ ჩვენს ბუეს ვუმორჩილებოდათ, ხსნ-კი ხშირად ვეტეოდათ ხოლმე რეჟისორს: ამ ზიესს ნუ დავდგამთ, შემოხვავალი არ გვექნება, ზიესს ათი რეპერტივია მოვანდლოთო, კარგად მოუკუშხადოთო. რეჟისორი უშესხად გვიანხურებდა: თუ ბუკათია ხსლხი ხართ, სხში რეპერტივით უნდა თამაშობოთ. ზიესს ის წვა, რომელსაც „რეპერტურნი კამპიას“ აირჩევს: ჩვენს სტენსზე გამოუვდა სიხარბივე რეჟისორის, მის დერთთ მსახიობათა გულგრილობა; სიუთიარუნად ხელი ეშლებოდა ჩვენს წარმოდგენებს. რამდენად ახალი გამოკეთობა აფორიკა, ახალი სიხარბივე არ გვმორბეობდა, ამ ზირიებშია ათი და იტყვ წელიწადი ვემუშობოდათ და, რასაკვირვებია, ამას თა შედეგა არ მოჰყვებოდა. ჩვენში არანს კარგა მსახიობანი, რომელნიც მტარი ჯამგარს დიულობენ

თეატრიდამ. ესენი იძულებულნი არანს კერძო დაწესებულებებშიც იმსახურენ, ამის გამო ბუერჯურ რეპერტივასზე აკუიანდებოთ, მორბან ფანი-ფინიოთ, რეჟისორი აჯარბებს; არც ერთი არტისტი. თუ კი მტარილანდ სხელი მოუხვევება, მაშინ ჯარბასზე არ ფიქრობს: არტისტი თავის მოვალეობის ასრულებას ცდილობს და ჯარბას კი არ ახიხებს. თუ არტისტი ხელაფხება არ უყვარს, უნდა წყაიდაც სტენსდაცოთ, უთიკვამი ბ. შლავაშვილისთივის. მაგრამ ჩვენში მაკელი არტისტი არმოკლია, სულათ და გულათ არ უყვარდეს სტენს.

ძველ არტისტს რამდენი გაჭირვება, სიღატაკე, გათახსირება აუტახა სტენსის სიყვარულით, ეს ვვინებ თვით ბ. შლავაშვილმაც უნდა იტყვას.

ბუერჯულ მოუშინადებს გამოკეთობისთვის დამსხურებულს არტისტს: სისწავლებლიდამ შვილი გამოიბგავს, სისწავლო ფულით შეუტანდობის გამო და თუ შარშანდელს ათ თუმანს არ მომცემთ, წლევანდელი წარსული თვეების რაც შერგება—შვილი თუმანი—ის მამეცით, რომ აბუშუბს სკოლადამ ისევე განატრის სწავლოთ. გამოკეთობას იქნებ ძალიანაც ჰსურებობ, რომ არამც თუ წლევანდელი, არამედ მარშანდელიც შეიკა, მაგრამ გამოკეთობის წყვირ მწარედ ჩიადიბებდა და დადობებულს არტისტს უხსურებდა: ახლად არა გვაქვს, თუ შემოსავლია იქმნა—ვევლას ნაწილ-ნაწილს დაუფორვებოთ.

რამდენჯერ მოუშინადებს მსახიობქალს ხსიანდარისთვის: ზიესში სხში კანს მჭირდება, თუ შეიძლება დარჩენილი ჯამგარი—ნუთი თუმანი—მომეცით ორი კანა მაინც შეუკვიროთო, მაგრამ გამოტანარებული „ხსიანდარი“ უხსურებდა: თიხა ვუთ სადმე კანებო, ჟერ ფულიბი არა გვაქვს და გემორდებოდა, ან დათბებდა: ხვად კანტრბასი მობრძანდოთ, დის თორმეტს სხათხე, იქნებ ცოტარ მინც მოკვდით. მსახიობქალი შეიკრ დღეს თორმეტის სხყვარსზე მოდიდა კანტრბასი, ელოდებოდა დამას თორმეტ სხათხდის. ბოლოს შშიერ-მწყურული, ღლიხით მოქნეული სხსლში გაბრუნებოდა, მაინც გულს არ იტყუნდა და ზიესში გამოდიდა სხათხმოდ; რამდენჯერ იყო მკავლითი, რომ გამოკეთობა ავღაბრის თეატრში ტბეწყინად, ჩვენის მტარი ჯამგარიბით ავღაბრამაც მოდიდა და თიხამბოდოთ: არც სიშირე ვეეხარბოდა, არც უფულობა გვაბრკოლებდა, მხოლოდ სქმის სიყვარული გაკაძულებდა, გვემსხურნა მტარი ჯამგარიბზე—სამ-თხს თუმანსზე. 20—30 წ. მოღაწე

მსახიობთა ჯამგირა, ისიც სკსონის დროს, ათ-თორმეტს თუბანს არ აღემატება.

ვ. შალვაშვილს ალბად ის სურვილიც ექნება, მოსკოვის სამხატვრო თეატრს შაბასოს. შერე ფინანსი? „კაპიტალია?“ „სოფიანაა?“ შე აქ შეტრფურეკა ჩემი ოჯახური გარემოების გამო მოგედი, რომ ჩემი ოჯახის უკადრუსი მდგომარეობა შეცვალდება. აქ 1910 წ. 15 ანგრადამ 25 მარტამდის დაერჩა. ჩემი საქმე უარებულ ხარჯს ითხოვდა. ფულა დამჭირდა, დრ. სპს. გამკეიასს, ძველს და ხალს, მიუმათუ: ჩემი დარჩენილი 172 მან. მოამსკელეთ შეთქი. მაგრამ გამკეიასამ არცეი მამსუსს. დახს, აა რა გარემოებაა ქართული სცენის მუშაი... თორემ ვ. შალვაშვილის მისწრაფებანი ცოტათი მაინც რომ განხორციელდეს, ეს ვასთავის არ ექნება სასიხარულო.

რაცა შეეება ბ. ვ. შალვაშვილის სურვილს, რომ ძველები სრულიად გაადვენონ სცენიდან, ზენსია დაქნაშითი და სს. უდაგალოა და ინტრაგანული. როგორც ზეუთა ვითქვით, ხალს ძალსა ფოკლეთვის საიმოვნებით მიუკეტიბით, მაგრამ არა მგონია, რომ ძველთა განდევნამ სცენიდან საქმეს არგოს. ამგვარმა ინტრაგანობამ ბევრჯელ შეაფერხა ჩვენის სცენის კეთილდღეობა და თუ ბ. ვ. შალვაშვილმა ახლაც ინტრაგანობით დააწყო—სს სურველ შედგეს ვერ მახსწყეს; არც ძველების დანდღა და დაწახელა შემეტებს რასმეს ხალს ძალს. აა, შეგონარბო, ჩემი გულის ნადეი და რომ შენთვის არ გამეზიარებინა—არ შეიძლებოდა.

ასე, ჩემო შეგობარო, რადა ბუერა გაცაგრძელო შეთან საუბარა, ზოგა შეიძღვესთავის დარჩეს.

მამტეი; ცოტა ვრცელი წერილი მოამთეიდა. ახალი დასის მოლოდინმა ცოტა შორს ოცნებაში წამოიყანა და ისიც კი დამოაწყდა, რომ სადგურზე უნდა წახსულიყო და ზეხალსთავის ბაღეთი შეკადანა მოსეყოფა წასსვლელად.

ელისამედ ჩერქიზიშვილი

ვეტერბურგი.

1910 წ. 21 მარტი

ქართველი დედა

ჰოი, დედანო, მარად ნეტარნო, კურთხევა თქვენდა ტკბილ-სახსოვარნო! რა იქნებოდა, რომ ჩვენთა დედათ სულიცა თქვენი გამოყოლოდით!

ნ. შარათაშვილი

ვპ, დიდებულა მწერალო, მხოთალ ბედს რომ სასოწარკვეთილების მხარეს არ გეტყურო-

ცნე, ნახავდი, რომ ქართველ დედას ფერი არ უცვლია... ნახავდი, რომ ქართველი დედა ისევ დედაა, ადამიანი და მიჯნური.

არა, გჯერა!.. მაგრამ შენ ხომ პესიმისტი ხარ, მე-ი ოპტიმისტი! მე დარწმუნებული ვარ: ქართველი დედა ისევ ქართველია, და არა აესტრალიელი.

ქართველი დედა... ჰმ! მისი ნაზი ნანი-ნა კვლავ სმენას უტკობობს ნორჩ ყმაწვილს... ქართველი ქალი—ადამიანი კვლავ დგას თავის დანიწნულების მწვერვალზე... ქართველი ქალი—მიჯნური კვლავ გვიფაქიზებს გრძნობა-გონებას, ვნებას. მისი ტკბილი, ციური ტიტინი კვლავ გმირად, შეუღრცეველ და თვინადებულ გმირად გვაქცევს...

ჰო, ქართველმა დედამ ქართული ენა არ იცის!.. მაგრამ განა ეს ნაკლია?.. იგი დაიქირავებს „გამოცდილ პედაგოგს“... ეს „პედაგოგები“ შეასწავლიან ყმაწვილს ენას, რომელიც დედის ძუძუსთან, მის ცრემლებთანა და ღიმილთან ერთად იწვევება ბაღლის გულში...

ჰო, ქართველი ქალი-ადამიანი სრულიადაც არ ფიქრობს თავის ადამიანურ მოვალეობაზე, სრულიადაც არ ფიქრობს მოყვასს ხელი გაუწოდოს, შემატოს ძალნი უკუღმართობასთან საბრძოლველად... მაგრამ, აბა ყური უგდეთ მის კენესა-გოდებას...

„ბედმა გაიტყორცნა გარყვნილთა შორის, ბიწიერება გარს მერტყა მარად“...

ჰო, ქართველი ქალი—მაჯნური სულ სხვა საზომით ზომავს სიყვარულს... მაგრამ განა ჩინი, თბილი ადგილი, ქანქართა უამრავობა, ბრწყინვალე ჩამომავლობა ნაკლებად ფასობს, ვინემე კულა, სინილისი, ზნეობრივი სიფაქიზე და „შრომის მოყვარეობა“..

ნუ გავგვიკვირდება, თუ ქართველი ქალი-მიჯნური გვეტყვის:

—მე თქვენ **საკმარისად** არ მიყვარხართ!..

ნეტრც შენ გაგიკვირდება, ქალი-მიჯნურო, თუ გეტყვი:

—მითხარ, ქართველო დედაო, მითხარ, რაფელის თვით მშვენიერო მდონაც, მაინც რამდენისა გიყვარვარ?..

იქნებ ჩემთვის ეგეც საკმაო იყოს!..

Par-Don

ნუ თუ?!

ვითომც კართ. დრამატ. საზოგადოების ყველა წევრთა კისერი მოუფხანით, ქართული სცენის მსახურთა უკიდურეს გაჭირვებას ჩაპკირ-ვებიან, სამშობლო ხელოვნების დაქვეითების მიზეზი გაუთვალისწინებიათ და დაუდგენიათ: შეიტანონ საწვერო ფულის ერთი მეხუთედი და წელიწადში ერთხელ მაინც დაესწრონ ხოლმე ქართულ წარმოდგენას... ფასით.

* *

ვითომც უსაქმურობით ვალოდრანგებულნი და უიდეალოდ გზადანებული ქართველი ინტელიგენციის ერთი ნაწილი უკვე შეუდგა იდეალების ძებნას... ლენის ქიკაში.

* *

ვითომც საიქიოს გამგზავრებულ-დასამა-

რებულ მკვდრებს მიტინგი მოუხდენით და შემდეგი „რეზოლიუცია გამოუტანიათ“: ვინაი-დან საიქიოს (ესე იგი საქაოს) დაუსამარებელი, ცოცხლად მოსიარულე მკვდრები ტყუილად ჩრდილავენ არე-მარესა და მიწას გვიმძიმებენ, ამიტომ ჩვენი სამარე მითთვის დაგვითმია... საუკუნო განსასვენებლად.

* *

ვითომც ქართველ ინტელიგენციისა და ფეოდალთა ერთ ძლიერ ნაწილს განცხადება შეუტანია, სადაც ჯერ არს: ხანდისხან თუ საკეთილს ვიტყვით ხოლმე რასმეს ქართული თეატრის, არტისტთა, ანუ ქართველ გლეხთა ბედობლის შესახებ, — მხოლოდ **სიტყვით**, თორემ **საქმით** დიდიხანია **გამოვიცვალენით** და ჩვენს ერთან საერთო აღარა გვაქვს-რაო...

იოსებ არიშაიული

ბებრის საღერღელი

ვოდ. 1 მოქ. რუსულ. ნათარგმნი დ. აწყურელის-მიერ

Настоящая пьеса, подъ загл. „Въ тихомъ уголку“ (ბებრის საღერღელი) разработана И. Д. Главнойчастьюящегоа для представления на сценахъ края. Декабря 24 дня, 1903 г. г. Тифлисъ.

Председатель Комитета М. Гакель
Секретарь Н. Мелик-Нубаровъ

მ ო ძ მ ე ნ ი:

მარჯა კუბზანიძე პუჩუკოვას სასტუმროს პატრონი, ვურთნჯა, ამისი ქალი.

მარჯულ სავინ, სამსახურს გარეშე როტმისტრი. პუტრ პუტრუაზი პუღაინ, ამის დისწული.

მოქმედება ბუჩკოვის სასტუმროში. პატარა ოთახი, მყურებელთა პირდაპირ კარები. მარჯანივ ფანჯარა, მარცხნივ საწოლი კრაოტი და შკაფი, იქაურაობა არეულ-დარეული. მარკელ სავინ დილის ხალათით დაღის ოთახში და მღერის.

I

მარკელ სავინი

პუჩ. (გარედან ევარის) მარკელ სავინ! ღმერთისა არ გეშინიათ? მეერ საზებდრო კაცი და ერთი ბეწო ზრდილობა არ გეტყობათ. ცოცხა მაინც შეგრცხვით; აღარავის აძინებთ, განა

აგრე შეიძლება? აგრე პირველი საათია და თქვენ კი ასე საშინლად ღრიალებთ.

მარ. მავრა კუზმინიშნა, საყვარელო ჩემო, შემობრალეთ, გაივთ და შეიტყვეთ, რომ ძილი არ შემიძლია.

პუჩ. მარკელ სავინ, მე თქვენ გირჩევთ დაწუმდეთ, თორემ ახლა ვეროჩკა მოაყოლებს ჭირტუბიანოს დაკვრას და თქვენთვისვე იქნება ცუდი.

მარ. ოხ, ნუ, ნუ, თუ ღმერთი გწამთ, მაგას ნუ იზამთ, ისევე მე გაგზომდები, მხოლოდ ეს კი იცოდეთ, რომ ძალიან მოწყენილი ვარ. მავრა კუზმინიშნა, შედით ჩემს მდგომარეობაში, მოხედეთ ავადმყოფს და ნუგეში ეცით რითმე. (შემოდის ჰუჭკოვის)

II

იზიმი და პუჩკოვისა

პუჩ. რატომ არა გძინავთ, ერთი მითხარით?

მარ. არ შემიძლია, ჩემო მშვენიერო, როგორღაც ცუდათა ვარ.

პუჩ. თუ გაცივდით, გინდათ ახლავ გარცივებს დაგაკრავთ?

მარ. რის გარციცები! ამა წაიციხეთ, ამას გარციცები უშველის? (აწვდას წყრადს)

პუჩ. ენახო რა არის? (კაიხუდასს) „ძვირფასო ბიძი, საქმეებისა გაბო პეტერბურგში უნდა მოვიდე. თქვენ მინდ ერთად ერთ ნათესავი მყავხართ და, იმედია, უარს არ მტყუიოთ თქვენთან ჩამოხტე და ვიკვე ვიდრე საქმეს ვავათავებ. რასაკვირველია ჩქარა, ჩქარა შეგატყობინებთ ჩემი მოხვლის დროს“.

მარ. აი ტელეგრამაც: „ამდამ ორ საათზე მინდ ექნები“. ახლა მიხვდით მიხეხს ჩემი მიხარელობისას?!

პუჩ. მე-კი მიხვდი, მაგრამ თქვენ კი მგონი ვერას მიხვდარხართ; თქვენ ვსიამოვნებათ იმის მომძანება, მაგრამ ახლა რატომ ჩემს აზრს არ იკითხავთ. ნუ თუ გგონიათ, მე ნებას მოგკეპთ, ის აქ თქვენთან ჩამოხტეს?

მარ. ესე იგი როგორ თუ ნებას?

პუჩ. როგორ და ისე, რომ მე ჯერ არ გავციებულვარ. ენა გგონივართ მე თქვენ? როგორ მიყურებთ? მე დედა ვარ ჩემი ქალისა თუ არა? მე თქვენა გკითხავთ, დედა ვარ თუ არა?

მარ. რასაკვირველია, დედა იქნებით— როცა ქალი გყავთ, რალა კითხვა უნდა?

პუჩ. ჰო და ამისათვის ნებას არ მოგკეპთ, როცა მე ვსათხოვარი ქალი მყავს, თქვენ აქ ვილაკ ყმაწვილები შემომირეკოთ, ნეტაი ჩემ თვალებს, იცით, რომ ჩემს ვეროჩქას არც ერთი ყმაწვილი კაცისთვის ჯერ ხმა არ გაუცია? დიახ, აგრე არ გამიზლია!

მარ. მაშ როგორ უნდა ვათხოვოთ, საყვარელი ჩემო, თუ ყმაწვილ კაცს არ მიაკარებთ და არ დაანახებთ?

პუჩ. მაგისი მე ვიცი, ეგ თქვენი საქმე არ გახლავთ; ხომ არა გნებავთ, ვინც შემხვდეს ავილო და ზედ მივაწვიტო! უკაცრავად, ჩვენ ცოტა მძიმეთ გვიქირავს თავი. ვიცნობთ მე თქვენ ყმაწვილ კაცებს.

მარ. მეგრა კუზმინიშნა, ის ხომ ჯერ...

პუჩ. ვიცი, ვიცი... ჩვენ ქალები ვართ, მასსადამე ყველას შეუძლია შეურაცხყოფა მოგვყენოს! (ტირაფაი) გრცხვენოდეთ, მარკელ სავიჩი, მე ავადმყოფი დედაკაცი ვარ და თქვენ კი, ღმერთმა იცის, რა მოგიფიქრიათ.

მარ. გამიგონეთ, ჩემო საყვარელი, რის ყმაწვილი კაცი! ის ჯერ უსუსური ბავშვია,

ნორჩი. აი თქვენ თითონ გასაჯეთ, სამი წლისა ძლივს იყო, როდესაც მე იმას გავშორდი. ამა სადღური ყმაწვილი კაცია, თუ ღმერთი გვაით.

პუს. მეგრე რამდენი წელიწადია რაც ეგ? ამაზე იყო?

მარ. რამდენია და, ტყუილი რომ ვართ ვთქვა, სწორედ ოცი წელიწადი იქნება.

პუჩ. უუ! გრცხვენოდეთ, მარკელ სავიჩი, მავას ეძახით ნორჩს უსუსურს ბავშვსა?

მარ. ის ჩემთვის ყოველთვის ბავშვი იქნება, იმატომ რომ მე იმის ბიძა ვარ.

პუჩ. თქვენთვის აგრეა, მაგრამ მე თავი დამანებეთ, ვიცნობ მე თქვენს ბავშვებს. კარგია მანც, რომ მითხარით და შემატყობინეთ, წაადე ახლავ დე განკარგულებას მოვახდენ, რომ აქ არ შემოაღწევიან, იმის ხსენება არ იყოს აქა.

მარ. გამიგონეთ, ჩემო საყვარელი, საქმე იმაშია, რომ...

პუჩ. არაფრის გავგონება არ მინდა, ას ნაბიჯზე არ მოვეშვებ, არამც თუ აქ ვაყყოფი! (გადასი)

მარ. გავარდა. მოდით და მაკისთანა ადამიანს ელაპარაკეთ რაზედმე, ეგ დედაკაცი კი არა, ქაჯია. (ფაქრათს) თუმცა, რომ ვიფიქროთ, ამისთანა დიაცნი საყვარელნი არიან. ეტყობა თავის სიტყვის ამსრულებელია და თან გამჭირახი დედაკაცი. ზოგს კი არა ჰკავს, ერთი ბეწო საქმეზე გულოს რომ შეიწუხებენ ხოლმე, აი როგორც ცხონებული დედაჩემი: დინახავდა თუ არა ხარდლით შემოტანდის გოქს, მაშინვე თვალეზი ცრემლით აფევებოდა: საწყალი, ჯერ რა პატარა გოქია და ამ გაუმადლარს ხალხს კი დაუქლავსო! მაგრამ, თუ გართლა მეგ აფთარმა დედაკაცმა ჩემი დისწული არ შემოაღწევა, სწორე მოგახსნოთ, ეგ იმის—ასე ლიტერატურულის ენით რომ ვთქვათ—ეგ იმის ვირობა იქნება. ეგ, შოლი ვეროჩქას დაფუძახებ და მოველაპარაკებ, ვეროჩქა, ვეროჩქა, აქ მოდით პატარა ხანს. (შემოდასი კერამაქა)

III

იზიმი და ვეროჩქა

ვერ. თქვენ მძებოდით მარკელ სავიჩი? მე კი, წარმოიდგინეთ, ძილი აღარ მომდის. ისეთ მშვენიერ წიგნს ვკითხულობდი, რომ უკეთესი

არ შეიძლება. აი ყური დაუგდეთ, წაგიკითხავთ: (კაიხუღასს) „ნახად მოხვია ყმაწვილმა ხელი ტანზე და მიიზიდა თავისკენ. მზე ჩაღიოდა. მთელი ბუნება თითქოს მათ თანაუგრძნობდა; იგი ქალს ჩასწურჩულებდა: ძიარფასო საყვარელო, მიყვარხარ გაგივებით. ჩაებუტებიან ერთმანეთს და ტუბილად კოცნიან“. უჰ, რა კარგია! მართლა რომ მოსაწონია, არა მარკელ საიწი! სიცოცხლე ამას ჰქვია, არა?

მარ. ბიქოს, ამას არ ეტყობა, რომ კოცნა არ გამოეცადოს.

ვერ. ნეტა მე ვყოფილიყავ იმ ქალის მაგივრათ და ვაჩვენებდი, როგორც უნდადა კოცნა! უნდა თვალეზი დახუჭო (შიაღუის ხელს ტუქუაზე და მარს კოცნის) და ასე მაგრად კოცნო!

მარ. თქვენმა მზემ, ეს აღარა ხუმრობს. ერთი ეს მითხარით, თუ ღმერთი გწამთ, თითქოს თელათქვენი ამტკიცებდა, ჩემმა ქალმა ჯერ არა იცის რა და არცა ვინმე ყმაწვილი კაცი უნახავსო. მაშ გე კოცნა კედელზე ხომ არ ივარჯიშეთ? ერთი დედათქვენს გადაეცე და ნახეთ, როგორ მოგიტყავსთ მგ თავს.

ვერ. გადავიტო რა! თქვენა გგონიათ მე იმისი მემინია? ან და რა არის აქ ცული? მართლა, დედაჩემი რაღაცას უჯავრდებოდა მეგზოვებს და ეუბნებოდა: კარები დაკეტე, თუ მე არ ვიბძანო — არავის გაულოვო; ნეტა ვიცოდე რა დაემართა? ამგვარი რომ იმას არა ჩაუდენია-რა.

მარ. ამა მეც მაგას მოგახსენებთ, ქალბატონო, რომ თქვენ მე აქ კოცნაზე მეგახსენებით და ის კი არ იცით, რომ ეს ამბები სულ თქვენ გამო ხდება, რომ ის თქვენ გიკეტავთ კარებს.

ვერ. მე?

მარ. სწორედ თქვენ.

ვერ. მერე რათა, რის გულისათვის?

მარ. მათა, რომ ემინიან ჩემს დისწულს არ შეხვდეთ.

ვერ. თქვენს დისწულს!

მარ. დიახ, ჩემს დისწულს! რა საკვირველია, რომ მე დისწული მყავს?

ვერ. არა, საკვირველი იმითაა, რომ თქვენ იმაზე ჩემთვის არა ვითქვამთ რა

მარ. არ ყოფილა შემთხვევა და არც მიტქვამს, აი ახლა სიტყვამ მოიტანა და ვთქვი კიდევ.

ვერ. ხა, ხა, ხა, რა სასაცილოა! თქვენ, ჩაჩკლ საიწი, დისწული გყავთ! ხა, ხა, ხა! მერე რას გეძახით თქვენი დისწული, ძიახ, არა!

მარ. მერე მანდ სასაცილოს რასა ხედავ?

ვერ. არა, როგორია მარკელ საიწი, ლამაზია? შევეგრემანი? მალალი ტანისა და პეტარა შვე უღვაშებაა, არა?

მარ. სრულებითაც არა, პირ-იქით დაბალია, დამუქებული, უუღვაშებო.

ვერ. უუ! რა უმზავსი ვინმე ყოფილა, დაბალი, დამუქებული, უუღვაშო, რას ეგვანება. არ მინდა, არ მინდა მაგისთანა!

მარ. და ასეთი ვინ იცის როდის იყო..

ვერ. (ეუწუა თითქოს იგეგმს) არაფრის გავანება არ მინდა, არაფერი არ მესმის... დაბალია, დამუქებული და მეტადრე უუღვაშებო. არა, არა, არა.

მარ. (ხმს აუმაღლებს) ვეროჩკა, უღვაშები აქამდის მოუვიდოდა.

ვერ. (ერთს თითქოს მოაშორებს ეურს) რაო, რაო?

მარ. მე იმას ვამბობ, რომ ის მაშინ იმ ხანში იყო და ახლა კი მგონი უღვაშები კარგა წამოზლილიც ექნება.

ვერ. (აღებს შეაჩე თათსაც) როგორ თუ წამოზლილი?

მარ. ისე. ოც წელიწადში მე მგონი უღვაშები კი არა...

ვერ. ეს ოცი წელიწადი რაღაა?

მარ. ისაა, რომ სწორედ ოცი წელიწადია, რაც არ მინახავს და როცა იქიდან წამოვიდო ჩემი დისწული სამი წლისა იყო. ჰო და აი წერილით შემეტყობინა, რომ ხვალ შენთან მოვიდივარო. დედაშენმა გაიგო თუ არა ეს ამბავი, ასტეხა ერთი აღიქათი: აქ ყმაწვილ კაცებს არავის შემოვუშვებ, რადგანაც გასათხოვარი ქალი მყავსო, ე. ი. შენ.

ვერ. ჰოო, აი, როგორ ყოფილა საქმე; მეც არ მეგონა, დედაჩემი ასე რაზე გაწყრა მეთქი... მე ახლავე წავალ და ყველაფრს მოვხებრებ. (ტირას) რა არის ღმერთმანი, ავერ თექვსმეტა წლისა შეგბრული და დედაჩემი კი ყმაწვილ კაცებთან შეხედვრას მიკრძალავს, თითქოს პატარა ვიყვე. რაკი ასეთა, მე განგებ ისე მოვახებრებ დედიჩემის ჯიბრით, რომ იმან აქ იცხოვროს... მე იმას არშიყობას დაეუწყებ,

დედას ჯობრზე შევიყვარებ, მერე ვაპექტევი დედას და იმაზე ჯვარს დავიწერ, აი, ასე ეიზამ! (თეატრის ოქმადს) მინამ-კი წაჯალ და ვნახავ, დედაჩემი რას ჩადის, იქნებ მოვახერხობ რამე! (კარუშა) მარკელ სავირ, ჩემს მავივრად მოკითხვა გარდაეცით თქვენს დისწულს, თუ ლამაზი და კოპწია უღვაშებიანია. (მარბის)

მარ. ნაპერწყალია, ნაპერწყალი ეს ჩემი სახლის პატრონის ქალიშვილი, გულიც კი კარგი აქვს, ლეთისა წინაშე, მხოლოდ დედას რომ ასე თითქმის ჯავკით დაბმული ჰყავს, მგონი რომ უარესია. ახალგაზდა ქალი მგელია, რომელსაც, როგორც გინდა აჰამო, მინც ტყისკენ იყურება; ქალიც ასევე—ვთუებისკენ. რითაც გინდა დააბი, სულ ერთია. ეჰ, ანჩხლი დედაკაცო ეს ჩვენი მანდილოსანი მავრა კუზმინიონა. (ამ დრას სარკმელში შეჰმაგაგებენ ჯერ ჩემოდანს; აბჯას, მერე აბაღში—წამოსასხმის—შაღში გასკეფლს, მერე თათან ბუღკანა შეჰმოსტებს შეჰსინუებლი) ეს ვინ ოხერია, რა ამბავია?

დ. აწყურელი
(დასასრული იქნება)

სათეატრო ამბები

აღგილობრივი სცენა

◆ იმ ვარჯაართლის სკოლაში გასულ შაბათს მრავალი საზოგადოება მიიხილა ქართულ თეატრში. ვოდველიმა „ბებრის საღერელი“ მხიარულად ჩაიბრა 6. ბაუენიას, ვ. აბაშიძის და დ. მხალაბლიშვილის მონაწილეობით. აგრეთვე კარბი შთაბეჭდილება მოახდინეს ვილტკევის ბავშვებმა, ი. სარაჯიშვილმა და ბროჯომ, მაგრამ საზოგადოდ საღამო რაღაც უცლოფრო იყო. „ოქმულეზამ შოთა რუსთაველზე“, რასაც გულის ფანქალით მოელოდა საზოგადოებამ—კაი შთაბეჭდილება ვერ მოახდინა. საკვირველია ჩვენებურ წარმოდგენა-კონცერტების გამამრთველთა საქმე: თითქო განგებ მოუფრიან ხოლმე თავს საზოგადოებას და... „ხელკარიელს“ კი გაისტუმრებენ. ბ. ია ვარჯაართლის ტაშისკეით შეეგება საზოგადოება.

◆ ქუთაისისა ქართ. გიმნაზიის ბიჭავთო, მასწავლებელთა თანდასწრებით თეატრი დაითვალეირეს 7 აპრილს.

◆ საპრემიუმ პიაცს. ქართ. დრამ. სახ. გამგეობამ მიიღო მოსკოვიდან საპრემიოდ გამოგზავნილი პიესა უცნობის ავტორისა „სამღვინევილი“.

◆ ასალი პიაცევი. „სიყვარული და თავისუფლება“, კომ. 4 მოქ. გ. სუნდუკიანცისა, თარ. იოს. იმედაშვილისა და მხალარის უფროსი მუშა“, 1 მოქ. პიესა, თარ. ნ. გოცირიძისა—წარმოსადგენათ ნებადართულ იქნა.

◆ ჰ. ს. პრეჩიკოვის, რუსთა სცენის მოყვარულს სასცენო მოღვაწეობის საიუბილეო წარმოდგენა გამომართება 23 აპრილს.

სცენის ჭარბი

◆ გ. ვ. სანთლავის ლექცია გამართება დღეს, 11 აპრილს, სახანოთა თეატრში. წაიკითხავს მოკვანურობას აფრიაკო „კონტა“.

რუსეთის სცენა

◆ ვლადიკავკაზის პოლიციისკრატის ბრძანება: „12 მარტს, ქალაქის თეატრში საოპერეტო დასის მხანობი ბლექსინი მღეროდა კულაბებს, რომელთა შინაარსი შეებებოდა სანდემდროვე საქობრობოტო საკითხებს. ბოქული იარტევი, რომელსაც მოგწენა, ვითომ ბლექსინს დავრღვიოს ცენზურის მოთხოვნანი, შესულა კულსებში და დამუქრება მახიობს: „შესაწყვიტოთ კულეტები, თორემ დარდას ჩამოუშვებო“. ბოქულ იარტევის საქიელი შეუსაბამოდ მიმანია, რადგან დიშა ჩემის თანაშემწის-ივირ ხელმოწერილია. იარტევის თავის მუქარა სისრულეში რომ მიყვანა, უსათუოდ მოხდებოდა სანდალი, რომელსაც იარტევი თავის განკარგულებაში მყოფ რახნით ვერ მოსაზბდა. საზოგადოდ ეუბნადებ თეატრში მორივე პოლიციელთ, ნუ ჩაერკვიან ცენზურის საქმეში, ვინემ ამის შესახებ ბრძანება არ იყვეს გამოსული“.

◆ თ. სოლოვუშჩა ელათავა ახალი 5 მოქმედებიანი დრამა: „Кестокій оиыт“. სიუჟეტი თანამედროვე ცხოვრებიდანაა აღებული.

შემოწიკრულება

ავანციოდ მსასიამო ქკლანს მ. ქილაროვი მომსასარებლოთ შეგროვდა 6 წან. 75 კაპ., რამელიც დანიშნულეგბისამებრ ვარდაეკა. შემოაშრიველთა სია შემდეგ დაიბეჭდება. შემოწიკრულეზა მიიღება „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში, რაიცა გამოცხადებულ იქნება თავ-თავის დროზე.

შეცდომის ბასწორება: „თ. და ც.“ № 10 დეტო მევკრის ლექსში ტ—ს, პირველ გვერდზე, ქვევიდან მესამე ტაბეში დაბეჭდილია: „წამს საშინელს სიხარულსა“, უნდა იყოს: „წამს საშინელს—სახარულსა“. № 13. ლევ. მეტრეველის „სული ყვაილი და ქცეული“-ში 6 ვე. ქვევიდან მესამე სტრიქონში დაბეჭდილია: „ვერველირები მის სიკვილს“, უნდა იყოს: „ვერველირები მის ხელში სიკვილს“. . № 14 მეთაურის მეორე სვეტში, ბოლოზე დაბეჭდილია „ნ. მ. ვაბუნიან-ცაგარლის დღეს აღსტკვა“, უნდა იყოს: „ნ. მ. ვაბუნიან-ცაგარლის იუბილეს დღეს“ და სხ.

რედაქტორ-გამომცემელი **იოს. იმედაშვილი**

სამანუფაგტურო ამხანაგობა

ნაზაროვისა და ოჭიევისა

ერენის მოედანზე, ქილაქის გამგეობის დარბაზის ქვეშ.

ყუკუელდღე მახსდით აბრეშუქმის, მაჭყლის,

 ტილიაზ და ბამბეყლის დიდ ძალი საქიანელი

◆◆◆ უკანასკნელი მოღისა ◆◆◆

ამხანაგობაჲ მაცივექმულ საზოგადოქმის ყურადღუქას მაძქეყს საქმლის დირსქუასას და
დღუქმის ან ყოთილ სიიაფუჲ † სუიდეა შეუუჭარებლად (25—2

დროება

წელიწადი
მესამე

ყოველ დღიური საპოლიტიკი და სალი-
ტერატურო გაზეთი კვირეულ დამატებით.
წლიური ფასი 8 მ. და 50 კ. ნახევარი
წლით 4 მ. 80 კ. ერთი თვით 80 კ., ცა-
ლკე № 5 კ., დამატებით 7 კ. ხელის
მოწერა მიიღება თბილისში „დროების“
კანტორაში და ქ. შ. წ.-კ. გამაერ. საზ.
წიგნის მაღაზიაში ი. ავალიშვილთან; ქუ-
თაისში: ის. კვიციანიძესთან, ხონში: გ.
მებუქესთან, გორში: ს. შველიძესთან, ჰია-
თურაში: ს. ტარუაშვილთან, ფული გამო-
იგზავნოს თიფლის, რედ. „Дროба“,
И. С. Агладзе, რედ.-გამ. ი. ს. აგლაძე

ჩვენი ვაჭეთი

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალი-
ტერატურო გაზეთი: წლიურად 7 მ., ნახე-
ვარი წლით 4 მ., საზღვარ-გარეთ 14 მ.
ნახევარი წლით 7 მ., სამი თვით თბილი-
ში 2 მ. 20 კ., თბილისის გარედ 2 მ. 50 კ.
ერთი თვით 80 კ., თბილისის გარედ 90 კ.
აღრესი: რუსის ქუჩა, № 3, ზემო სარ-
თული. თიფლის თიპ. „Промა“ Кал.
Кон. Цуладзе.

ხალხი

სალიტერატურო-სა-
პოლიტიკო გაზეთი,
გამოდის ყოველ ორ-
შაბათს, თითო ნომერი ყველგან 5 კაპ.
აღრესი: თიფლის, „Соранань“
რედ.-გამომცემელი შ. საფაროვი

НОВАЯ РЫЧЬ

ежедневн. общ.-полит.
лит. газета; на годъ 7 р.,
1/2 года 4 р. — по мѣсяч-
но 75 к. თიფლის, Дворцовая ул. Груз.
Двор. რედ. „Новая рѣчь“.

Ред.-изд. П. А. ГОТУА.

გაიხსნა სტამბა

„ბექტდგითი საქმის“ მოხელეთა ამხანაგობისა

თავდაზნაურობის ქარვასლაში №№ 141—142.

სადაც სრულდება ჟოველგვარი სასტამბო საქმიები სუფთად და სწრაფად.